

Postboks 1301
N-8602 MO

Medlem av: **UIS, Union Internationale de Spéléologie**
attaché à l'UNESCO, cat. B
Medlem av: **FORF, Frivillige Organisasjoners**
Redningsfaglige Forum

Bankkonto 4516.12.77650
Org.nr. 983 664 423
<http://www.speleo.no/>
ngf@speleo.no

Deres ref: NVE 200805329 — 5 ki/asva Vår ref: \grott. Styrkesneselva-1\2011

Dato: 29. april 2011

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
nve@nve.no

HØRINGSUTTALELSE TIL SØKNAD OM KONSESJON FOR BYGGING AV STYRKESNESELVA KRAFTVERK I SØRFOLD KOMMUNE

Norsk Grotteforbund (NGF) viser til deres høring Søknad om konsesjon for bygging av Styrkesneselva kraftverk i Sørfold kommune, Nordland fylke av 7.mars 2011. Vi ønsker med dette å gi en uttalelse til denne høringen.

Vår uttalelse er delt i 4:

1. Om Norsk Grotteforbund og vårt arbeid for grottevern
2. Karst- og grotteforekomster innenfor planområdet
3. Norsk Grotteforbunds uttalelse til konsesjonssøknaden
4. Forhold som gjør norske grotter verneverdige

1. Om Norsk Grotteforbund og vårt arbeid for grottevern

Norsk Grotteforbund er et nasjonalt samarbeidsorgan for enkeltpersoner og lokalorganisasjoner som driver med grotting. NGF arbeider blant annet for å sikre at grotting utøves på en vernemessig forsvarlig måte og bidra til at verdifulle grotter ikke ødelegges eller skades av inngrep. Dette skjer ved utgivelse av Norsk Grotteblad, og innspill/uttalelser i saker av betydning for karst og grotter. Grotter er meget sårbare og representerer både estetiske og forskningsmessige verdier, se nedenfor. Verdiene i grottene kan bli skadet/ødelagt både av souvenirjegere, industri- eller utbyggingsvirksomhet eller ren og skjær vandalisme.

Norsk Grotteforbund har grottevern som en del av sin formålsparagraf, se §§ 3 og 4 i vedtektene på www.speleo.no/vedtekt.htm. Denne uttalelsen gis med bakgrunn i vedtektene våre.

Norsk Grotteforbunds vedtekter.

I vedtektenes §3 FORMÅL står det:

"NGF skal generelt virke for:

-...

-...

-Grottevern.

- ..."

I vedtektenes §4 GROTTEETIKK står det:

"NGF og NGFs medlemmer forplikter seg til:

-Å verne alle grotter mot miljøfremmed ferdsel, og å begrense ferdselen i sårbare grotter.

-Å følge lover og regler som gjelder for fredede grotter. Disse lover og regler skal være retningslinjer for ferdsel i alle grotter, enten de er fredet eller ikke."

2. Grotte- og karstforekomster innenfor planområdet

Med planområdet mener Norsk Grotteforbund både selve vassdraget som det søkes om å få bygge ut og traséer for nødvendige veier og overføringsledninger som bygges i tilknytning til kraftanlegget. NGF vil påpeke at erfaringene fra tidligere vannkraftutbygging viser at byggingen av overføringsledningene ofte er mer konfliktfylte enn utbyggingen av selve kraftanlegget. NGF mener derfor at det i utrednings-, planleggings- og utbyggingsarbeidet må tas de samme hensyn for traséer for nødvendige veier og overføringsledninger som det tas for selve utbyggingsområdet.

Grotter og karst dannes i kalkførende bergarter, i områder med kalkførende bergarter er det alltid muligheter for å finne nye, verdifulle grotter og karstforekomster. I Sørfold er det mye kalkførende bergarter og også mange grotter og mye karst. Ikke minst må det nevnes at ca. 10 km. NØ for Styrkesneselva ligger grotta Tjoarvekråjgge som med mer enn 20 km. kartlagte ganger er Nord-Europas største grotte. Grotta er ikke ferdig utforsket og det kan godt være at den strekker seg helt bort til Styrkesneselva og dermed vil bli berørt av tiltaket, noe som i så fall vil være meget beklagelig.

Tiltaket vil medføre redusert vannføring i Styrkesneselva. Norsk Grotteforbund kjenner ikke til noen grotter eller karstforekomster i eller like ved dette vassdraget. I følge kartportalen www.ngu.no/kart/arealisNGU/ er det heller ikke kalkførende bergarter i direkte tilknytning til dette vassdraget. Men det at det ikke finnes **kjente** grotter der behøver ikke å bety at utbygging og endret vannføring ikke vil skade eller ødelegge en verneverdig grotte, vi vet at det finnes mange uoppdagete/ukjente grotter. I en kommune som Sørfold med mye kalkholdig berggrunn, vil det alltid være store muligheter for å finne nye grotter.

I konsesjonssøknaden vurderes påvirkningen utbyggingen vil ha for miljøverdiene langs vassdraget. Grotter inneholder ofte store naturverdier og Norsk Grotteforbund mener derfor det er naturlig at miljøpåvirkningen på grotter og grotteforekomster blir vurdert nøye. I vassdragsreguleringslovens § 12 punkt 16 står: *Det bør pålegges konsesjonæren å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.* Denne bestemmelsen står også i industrikonsesjonsloven. Norsk Grotteforbund vil derfor gjøre oppmerksom på at grotter er viktige også fordi de kan inneholde viktige både vitenskapelige og historiske verdier, se del 4 av denne uttalelsen: *Forhold som gjør norske grotter verneverdige.*

I konsesjonssøknaden kapittel 2.7 drøftes alternative utbyggingsløsninger. 0-alternativet, altså ingen utbygging, drøftes imidlertid ikke. Norsk Grotteforbund mener at i en sak som dette bør 0-alternativet, også være med og beskrives på samme måte som utbyggingsalternativer blir beskrevet.

I spørsmål om vassdragsutbygging vil NGF generelt gå inn for 0-alternativet, altså ingen utbygging. Ingen utbygging gir naturlig nok minst risiko for at grotter blir skadet eller ødelagt. Fordi det som nevnt ovenfor ennå finnes mange uoppdagete/ukjente grotter er 0-alternativet det eneste alternativet som garantert ikke vil skade eller ødelegge verneverdige grotter.

Hvis det blir startet utbygging vil NGF be om at det settes som betingelse at utbyggerne må være på vakt ovenfor ev. grotter de måtte trenge inn i i forbindelse med utbyggingen. Hvis det oppdages nye grotter i området vil vi be om at grottas verneverdier og kvaliteter kartlegges før utbyggingen fortsetter.

3. Norsk Grotteforbunds uttalelse til søknad om konsesjon for bygging av Styrkesneselva kraftverk i Sørfold kommune

På grunnlag av det ovenforstående gir Norsk Grotteforbund følgende uttalelse når det gjelder konsesjonssøknaden for småkraftverk i Styrkesneselva i Sørfold kommune, Nordland fylke:

- 1. Norsk Grotteforbund mener at vannkraftutbygging i Styrkesneselva kan skade og i verste fall ødelegge verneverdige grotter i området. Vi ønsker derfor ingen utbygging og går inn for det som vi ovenfor har kalt 0-alternativet.**
- 2. Hvis det skal bygges nye overføringsledninger ønsker Norsk Grotteforbund at disse bygges i eksisterende ledningstraseer i den grad slike finnes, ev. at gamle ledninger opprustes. Ved å benytte eksisterende traséer minskes risikoen for ødeleggelser.**
- 3. Hvis det innvilges konsesjon vil NGF be om at det settes som betingelse at utbyggerne må:**
 - a) Undersøke og utrede området nøye på forhånd med tanke på grotter og iverksette tiltak for å redusere negative konsekvenser som følge av utbyggingen.**
 - b) Være på vakt ovenfor ev. grotter de måtte trenge inn i i forbindelse med utbyggingen. Hvis det oppdages nye grotter i området vil vi be om at grottas verneverdier og kvaliteter kartlegges før utbyggingen fortsetter.****Punkt 3 a) og b) gjelder ikke minst hvis det skulle vise seg at utbyggingen kommer i kontakt med storgrotta Tjoarvekråjgge.**

4. Forhold som gjør norske grotter verneverdige

Nedenfor beskrives 6 av de forhold som gjør norske grotter verneverdige:

1. Grotter inneholder mange spesielle geologiske forekomster, som ofte er unike for grotter. Her nevnes dryppstein, månemelk (et såkalt "halvorganisk" og osteaktig stoff), vannroderte steiner, vannroderte fjellvegger m.v. Disse har det ofte tatt flere tusen år å danne, samtidig er de ofte meget lette å ødelegge.
2. Forskning har vist at grotter er unike databaser for kunnskap om hvordan klima, fauna, flora og isbreer har utviklet seg i Norge (og i andre land) gjennom de siste millioner år. Denne kunnskapen kan tilegnes fra i hovedsak 2 kilder: Ved studier av sedimenter og andre levninger i grottene og ved å studere alderen på speleothemer (dryppstein) i grottene.
 - A. Det er meget vanskelig å finne sedimenter på landoverflaten i Norge som er eldre enn siste istid. Bare på meget beskyttede steder og der hvor iserosjonen har vært liten, f.eks. i grotter, har det vært mulig for eldre sedimenter å bli bevart frem til vår tid. Et godt eksempel på dette er isbjørnknoklene som ble funnet i ei grotte i Kjølsvik i 1991, se fotokopi fra Nordlands Framtid lørdag 8. januar 1994. Disse knoklene har siden blitt datert til å være 115.000 år gamle. Et annet eksempel på historiske funn i grotter er den 2900 år gamle bålplassen som i 1994 ble funnet i ei grotte i Ofoten-området, se kopi av artikkel i Aftenposten 20.05.1996.
 - B. Studier av en fossil dryppstein fra Rana (datert til ca ½ million år vha. den såkalte Uran-serie dateringsmetoden) har fortalt oss at vi hadde tre på hverandre følgende varme perioder (mellomistider) hvor det var furu- og bjørkeskog under klimabetingelser som til dels var bedre enn i dag.
3. Mange grotter har med sitt absolutte mørke og ofte lave energitilgang utviklet spesielle økosystemer. De norske hule-økosystemene er foreløpig lite undersøkt. Vi kan forvente at disse økosystemene, små og store, kjente og ukjente, vil være svært følsomme for forstyrrelser.

4. Mange grotter har blitt brukt til gravkamre og inneholder dermed store arkeologiske verdier. Et eksempel på dette er Daumannshola på Fauske, se kopi av artikkel fra Norsk Grotteblad nr. 34.
5. Grotter er viktige som vannreservoar og grunnvannskilder og grottevann kan være viktige for å spore ev. forurensninger. Videre kan vann i grotter være viktige som indikatorer for generell vannkvalitet. Grotter kan også være en meget gunstig plass for å forske på vannkvalitet, vannforurensning osv.
6. Selve eksistensen av grotter, deres beliggenhet og retning m.v. kan gi mye informasjon om tidligere tiders klima og istider. Slik informasjon er vanskelig å få fra andre kilder. Dette gjør at selve området der det finnes grotter er verneverdig i seg selv.

Med vennlig hilsen

Anders Westlund
Nestleder og verneansvarlig i Norsk Grotteforbund

Kopi:

- * Sørfold kommune, epost: post@sorfold.kommune.no
- * Asgeir Vagnildhaug, epost: asva@nve.no
- * Nordland fylkeskommune, epost: post@nfk.no
- * Fylkesmannen i Nordland v/Lars Sæter, epost lsa@fmno.no

Vedlegg:

1. *Forvaltning av karst i Norge sett fra forskerens synspunkt.* Av: Stein-Erik Lauritzen.
2. Kopi fra Nordlands Framtid lørdag 8. januar 1994 om 115 000 år gamle bjørneknokler i ei grotte i Tysfjord.
3. Kopi fra Aftenposten 20.05.1996 om en 2900 år gammel bål plass som i 1994 ble funnet i ei grotte i Ofoten-området.
4. Kopi av artikkel fra Norsk Grotteblad nr. 34 om Daumannshola på Fauske.